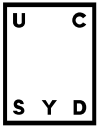

Universitetsskolen – dannelse og fag

Almen dannelse på læreruddannelsen

Af Alexander von Oettingen, dr.pæd., prorektor UC SYD

Tale ved Uddannelses- og Forskningsmødet 2018, Kolding Fjord.

Almen dannelse inden for læreruddannelsen er på mange måde et paradoks. Når skolen handler om dannelse, så er læreruddannelsen det sted, hvor man *danner andre i at kunne danne andre*.

Overordnet betragtet må almen dannelse på læreruddannelsen ses i lyset af folkeskolens formålsparagraf. Lærerstudierende skal kunne løfte opgaven, at "forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre", som det fremgår af folkeskolens formålsparagraf.

Formålet er en klar markering af, at læreruddannelsen er rettet mod elevernes almene dannelse. Derfor er det centrale spørgsmål, hvordan vi gennem studiet forbereder studerende til at kunne tage vare på dannelsesprocesser i skolen. Hvordan uddanner vi professionelle dannere?

Engang havde skolen og lærerne en særlig dannelsesstatus. Læreren var "den kloge bonde blandt bønderne". Sådan er det ikke mere – gudskelov. Men det er stadig vigtigt, at dem, der tilrettelægger dannelsesprocesser for elever i skolen, selv er alment dannede.

To veje til almen dannelse

Gennem studietiden skal de studerende selv "danne" sig en forestilling om det at være lærer i relation til folkeskoleloven og i det hele taget til det at være en professionel lærer. Den nye læreruddannelse, som blev besluttet i 2012, prøver at løfte almindelsen i to spor.

- i) For det første møder de studerende modulet *Almindelse: Kristendomskundskab, Livsoplysning og Medborgerskab (KLM)*. Det er, kunne man sige, *læreruddannelsens filosofikum*, hvor de studerende skal forholde sig til religiøse, etiske og kulturelle emner og problemstillinger i forbindelse med skolen. Her tematiserer de begreber som fx tolerance, solidaritet, kritisk tænkning, frihed og myndighed etc., som er væsentlige kategorier for samfundet og tilværelsen.

Modulet *Almen dannelse: KLM* er så at sige med til at danne de studerendes egne politiske, religiøse og etiske holdninger. Men modulet er samtidig også med til at udvide deres horisont angående skolens betydning i samfundet og kulturen. Modulet tematiserer skolen som *dannelsesinstitution* – vil jeg mene.

(Modulet fylder mellem ca. 10-15 ECTS afhængig af, om det bliver kombineret med andre moduler).

- ii) For det andet foregår den almene dannelse gennem fagene og den faglighed skolen formidler og især gennem den måde, der undervises på. Her er almen dannelse integreret i fagene og i de forskellige lærer- og elevrelationer. Egentlig er §5 i folkeskoleloven den vigtigste paragraf, når det drejer sig om skolens dannelse. Her formuleres dannelsesindholdet, som skolen og dermed også læreruddannelsen er forpligtet på. Dvs. hele samfundets videns- og kundskabsarkitektur er udtrykt i §5: Den sproglige/ kommunikative verden, den naturvidenskabelige/matematiske verden og den musisk/æstetiske verden.

Dermed udtrykkes det, at *Almen dannelse* formidles gennem fagene og gennem viden. Det betyder, at de studerende skal lære at se deres fag og faglighed som "dannelsesnøgler", der bidrager til elevernes dannelsesprocesser på mangfoldige måder og perspektiver. Faget dansk bidrager med noget andet end faget matematik og billedkunst igen med noget tredje. Fagene tilsammen, og deres samspil, er først og fremmest skolens almene dannelse. Derfor er det ikke nok at se det enkelte fag isoleret, men vigtig også at se fagenes samlende dannelsesudtryk. Heri ligger også den måde, hvorpå fagene formidles – gennem samtale, digitale medier, gruppearbejde, projektarbejde etc. eller røv til bænke-undervisning.

For at fremme forståelsen af, at fag ikke bare formidler viden og færdigheder, men er dannelsesnøgler for elevernes livslange dannelsesprocesser, har alle UC'er en tæt kobling til praksis. Enten via praktikken eller gennem den løbende praksistilknytning. Det er et helt afgørende element ved læreruddannelsen.

Universitetsskolen – som eksempel på dannelse gennem fag og didaktik

Stort set alle professionshøjskoler har også etableret særlige uddannelses- og studieformater, hvor studerende har mulighed for at eksperimentere med deres fag i en skolemæssig sammenhæng. UCN har fx "Teaching-Lab", UC Absalon har "science-camp" inden for naturvidenskab og Københavns Professionshøjskole har "Future Classroom Lab", hvor studerende kan eksperimentere med nye – og digitale – undervisningsformer.

På UC SYD har vi gennem flere år udviklet *universitetsskolen* i samarbejde med en række kommuner. Universitetsskolen er det sted, hvor de studerende har tid til faglig fordybelse sammen med lærere, læreruddannere og forskere.

Her har man sammen og gennem et længerevarende forløb fokus på "fagenes" betydning for elevens lærings- og dannelsesproces. Hvordan udvikler elever – gennem fagenes struktur – kritisk tænkning, stillingtagen, håndværkets betydning, innovative og digitale kompetencer, samarbejde og en forståelse af fremtiden som dannelsesmæssig åben mv.? Disse og lignende spørgsmål udtrykker et didaktisk syn på den almene dannelse.

Jeg tror, det er helt afgørende at koble *almen dannelse* til fagene for at undgå, at "dannelse" bliver moraliserende og substansløs. Fag og dannelse er uløseligt forbundet i folkeskolen og derfor også i læreruddannelsens undervisningsfag. Men fagene på læreruddannelsen er ikke de samme som fagene i folkeskolen, og netop denne sammenhæng må studerende reflektere for at lære at se fag som dannelsesnøgler. Den forståelse lærer de studerende ikke blot ved at være i teorien eller i praksis. Tværtimod gælder det om at eksperimentere i feltet mellem didaktisk teori, empirisk forskning og praksis for dermed at forstå, hvorledes dannelsesprocesser helt konkret sker i og igennem undervisningen. Det er bl.a. ét af de perspektiver og en af de muligheder, der konkret kommer til udtryk og eksperimenteres med i *universitetsskolen*.

Her vises et YouTube klip fra Lyreskovskolen i Aabenraa Kommune, hvor de studerende reflekterer over deres egen undervisning og den måde de observerer/ reflekterer deres undervisning på:

<https://youtu.be/cdVPc-eeeQ8>

Følg med på hjemmesiden: universitetsskolen.dk

Følg os på Twitter: [#universitetsskolen](https://twitter.com/universitetsskolen)